

про Антитерористичний центр держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав: Рішення Ради голів держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав від 1 грудня 2000 року // Комп'ютерна правова бібліотека «Інфодиск» за станом на 9 листопада 2004 року. 23. Про затвердження Положення про Виконавчий комітет Співдружності Незалежних Держав: Рішення Ради голів держав-учасниць СНД від 21 червня 2000 року // Комп'ютерна правова бібліотека «Інфодиск» за станом на 9 листопада 2004 року. 24. Бандурка О.М. Управління в органах внутрішніх справ України: Підручник. Х., 1998.

Надійшла до редколегії 12.04.05

С.В. Петков

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Слід відзначити, що сучасна наука управління базується на дослідженнях таких теоретиків наукового менеджменту, як Г. Форд, Е. Мейо, М. Фоллет, А. Файоль, М. Вебер та інших західноєвропейських вчених, які розробили та апробували в практичній діяльності основні підходи до здійснення менеджменту в усіх сферах людського буття[1]. Творчий доробок цих основоположників менеджменту мав величезний вплив на вітчизняних вчених радянського періоду: П.М. Керженцева, Ю.А. Тихомирова, В.С. Основіна, Г.І. Петрова, Г.Х. Попова, О.Є. Луньова та інших. Їх послідовники І.Л. Бачило, Г.Г. Зуйков, А.П. Іпакин, О.П. Коренев, В.Д. Малков, В.А. Озолін, Б.Н. Сазанов, Г.А. Туманов, Н.С. Троцький та інші в умовах тоталітарної системи закладали підвалини наукового управління органами внутрішніх справ.

Питанням пов'язаним з підвищенням ефективності державного управління і, зокрема, управління в органах внутрішніх справ України присвячені праці провідних вчених: В.Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка, О.К. Безсмертного, А.С. Васильєва, І.П. Голосніченка, Є.В. Додіна, М.М. Дорогих, В.В. Зуй, Р.А. Калюжного, Д.П. Калоянова, Л.В. Ковалюк, А.Т. Комзюка, О.І. Остапенка, В.М. Плішкіна, П.М. Рабиновича, Ю.І. Римаренка, О.П. Рябченко, О.Ф. Скакун, М.М. Тищенко, В.В. Цветкова, Ю.С. Шемшученка, В.К. Шкарупи, Х.П. Ярмакі, О.Н. Ярмиша та інших авторів, які розробили теоретичні та методологічні основи управління органами внутрішніх справ України.

Величезний вклад в науку управління, зокрема у вивчення нормативних актів щодо організації діяльності ОВС України як вираження і основи управління в ОВС, наукової школи на чолі з академіком О.М. Бандуркою [2]. Його учнями досліджені різні напрямки управлінської діяльності: управління виховно-виправним процесом (В.П. Петков, С.В. Нікітенко) [3], організаційно-правові основи інформаційної політики (І.В. Арістова, Б.А. Кормич) [4], управління ОВС в особливих умовах (Ю.В. Дубко, С.О. Кузніченко)[5], новітня методологія в управлінні ОВС (О.Г. Фролова, В.В. Ковальська)[6].

Вивчення можливостей застосування досягнень менеджменту в органах, структурах і підрозділах внутрішніх справ знаходиться ще не на достатньому рівні. Лише за допомогою наукового аналізу ми зможемо адаптувати передові технології менеджменту, які використовують правоохоронні органи західноєвропейських країн, до сучасних реалій України. Сьогодні поняття управління в органах внутрішніх справ у ракурсі його ефективності, підвищення якості набуває нового змісту, а тому організаційно-правові основи менеджменту в діяльності органів внутрішніх справ потребують предметного наукового дослідження, пізнання його сутності й соціально-юридичного характеру.

Управління в органах виконавчої влади (органи внутрішніх справ) – різновид державного управління, яке забезпечує взаємодію систем, підрозділів і служб органів виконавчої влади як єдиного цілого з метою виконання поставлених перед ними задач у зазначеній галузі. Без системи управління діяльність органів виконавчої влади неможлива, як неможливе й управління суспільством, матеріальним виробництвом. Скрізь необхідна координація, узгодженість, впорядкованість, цілеспрямованість груп людей і технічних механізмів. Коли порушується управління, то у суспільстві виникають кризові явища, які знаходять свій прояв у зниженні виробництва, занепаді духовності й моралі, збільшенні злочинності.

Системний аналіз органів внутрішніх справ дозволяє глибше проникнути в суть численних зв'язків у процесі виконання задач з охорони громадського порядку і боротьби зі злочинністю з метою їхнього удосконалення, а також відкриває значні можливості для поліпшення системи і структури самих органів внутрішніх справ на основі досягнень сучасної науки. Великою значення в цьому процесі набуває можливість використання знань, які можна почерпнути з праць зарубіжних учених у галузі управлінських відносин.

Для того, щоб домогтися найкращих результатів у менеджменті, необхідно, по-перше, чітко сформулювати головну мету, по-друге, визначити стратегію її досягнення і, по-третє, визначити і використовувати засіб винагороди для досягнення мети. Визначення мети, стратегії досягнення й засобу винагороди є трьома етапами ефективного менеджменту. Цілі повинні бути сформульовані з позиції результатів, яких варто досягти, а не з діяльності, яку слід виконувати.

В сучасних умовах розвитку Української держави використання технологій ефективного менеджменту, напрацьоване зарубіжними вченими, є не просто необхідним, а життєво важливим. Кожному керівнику державної установи слід пам'ятати, що саме зараз саме в цю хвилину вирішується питання, яке місце посідатиме його організація, його країна серед інших. Ми дуже багато втратили завдяки своїй самонавіяності, а отже, слід надолужувати втрачене, брати власну долю у свої руки. І в цьому контексті нехтування надбаннями цивілізації у галузі менеджменту неприпустимо.

Від правильного застосування форм багато в чому залежить ефективність державного управління. Доцільно розрізняти сім груп форм внутрішньо-організаційної управлінської діяльності: інформаційної та аналітич-

ної роботи, прийняття управлінських рішень, планування, організації виконання управлінських рішень, контролю і перевірки виконання, узагальнення і поширення передового досвіду, організації діловодства. Вони повинні забезпечувати реалізацію завдань, що стоять перед апаратом управління, найбільш доцільним і демократичним шляхом, з найменшою витратою сил, часу і засобів. Тому одним із завдань наукової організації управління є вишукування шляхів удосконалення форм управлінської діяльності. В цьому контексті саме менеджмент може значно вплинути на підвищення ефективності діяльності державних органів в цілому, і ОВС зокрема.

Управлінська діяльність характеризується не тільки певними формами, але й методами роботи. Більшість авторів під методами управління розуміють способи, прийоми досягнення суб'єктами управління поставлених перед ними завдань.

Застосування того чи іншого методу залежить від службових взаємин учасників управління, їхньої компетенції і супідрядності. Наприклад, орган управління чи його керівник може діяти у відношенні органів нижчого підпорядкування чи підлеглих по службі працівників методом переконання чи примусу, він може погоджувати своє рішення (колегіальність) або приймати його самостійно (єдиноначальність).

У колективності – найбільша сила ефективного менеджменту. Яким би досвідченим не був керівник, якими б здібностями і знаннями він не володів, йому ніколи не заповнити власними силами досвід і знання колективу. Управління усіма галузевими органами управління, у тому числі й органами МВС, у нашій країні будується на основі принципу єдиноначальності, що сполучається з різними формами колегіальності. Найважливіша якість керівника – уміння радитися з людьми, зі своїми помічниками, виробляти найбільш розумні й правильні колективні рішення. Однак, обміркувавши й обговоривши всі пропозиції, керівник приймає рішення одноосібно, несе відповідальність за нього один і зобов'язаний вимагати від усіх підлеглих його виконання.

Методи підбору кадрів – це організаційні прийоми і способи виявлення ділових і морально-етичних якостей працівників, що дозволяють об'єктивно судити про їхню відповідність визначеним посадам. Існують три основних методи підбору кандидатів на роботу в органи управління: вільного підбору, задоволення формальним критеріям, конкурсу.

В Україні конкурсна система заміщення посад поки застосовується тільки в навчальних, науково-дослідних і деяких інших соціально-культурних закладах. Раніше перешкодою для конкурсної системи був брак кваліфікованих спеціалістів. Нині з багатьох посад у державному апараті є всі об'єктивні умови для проведення конкурсів. У першу чергу це відноситься до виборних посад. В органах внутрішніх справ конкурсний порядок цілком можливий при заміщенні посад дільничних інспекторів міліції, начальників міських і районних відділів внутрішніх справ. У цьому відношенні заслуговує на увагу пропозиція встановити новий порядок призначення на посаду (просування по службі). Кожен працівник, що призначається на нову

посаду, повинен бути проєкцезаменований атестаційною комісією МВС—МУВС, яка установить чи володіє він знаннями, необхідними для виконання нових службових обов'язків.

Цій галузі в наш час вкрай необхідні фахівці – менеджери високого ґатунку, здатні відродити та реформувати кращі традиції вітчизняної школи управління та внести до неї сучасний позитивний досвід західних та східних провідних науково-прикладних шкіл. Такі ефективні менеджери будуть спроможні сформувати справжню команду для досягнення цілей, що стоять перед організацією, в якій вони працюють.

Таким чином, ми можемо констатувати, що вітчизняні та закордонні вчені заклали міцні підвалини для розвитку ефективного управління в органах внутрішніх справ України. Але слід зазначити, що розвиток наукового менеджменту не знаходить відповідної підтримки ані з боку вищого керівництва МВС України, ані з боку працівників. У більшості навчальних закладів не вивчається дисципліна «Менеджмент в органах внутрішніх справ».

Теоретичні розробки та практичні рекомендації з ефективного менеджменту в наш час викликають зацікавленість у комерційних структурах, керівники яких бачать позитивний економічний ефект, що отримується завдяки впровадженню інноваційних технологій з керівництва організацією. В свою чергу в органах внутрішніх справ і досі використовуються консервативні методи управління.

Для органів внутрішніх справ життєво необхідним є послідовна, цілеспрямована перебудова як структури системи, так і, що є найбільш складним, структури мислення працівників.

Таким чином, якщо управління в цілому – це упорядкування системи, тобто приведення її у відповідність з об'єктивними закономірностями, які діють в даному середовищі, то управління (менеджмент) в органах внутрішніх справ – свідома та вольова дія на систему даних органів та її структурні підрозділи з метою підвищення ефективності їхнього функціонування для вирішення завдань охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю.

Список літератури: 1. Файоль А., Тейлор Ф., Форд Г., Емерсон Г. и др. Из истории развития менеджмента. М., 1993. 2. Бандурка О.М. Теорія і практика управління органами внутрішніх справ України. Х., 2004. 3. Петков В.П. Управління виховно-виправним процесом. Запоріжжя, 1998. 4. Арістова І.В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти. Х., 2000; Кормич Б.А. Організаційно-правові засади інформаційної безпеки України. Одеса, 2003. 6. Бандурка О.М., Кузніченко С.О. Організація діяльності органів внутрішніх справ в умовах надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: Наук.-практ. посібник. Х., 2000. 7. Фролова О.Г. Новітня методологія в управлінні в органах внутрішніх справ. Донецьк, 2001. 8. Сушенко В.Д. та ін. Організація управління персоналом в органах внутрішніх справ. К., 1999. 9. Бандурка О.М., Соболєв В.О. Теорія та методи роботи з персоналом в органах внутрішніх справ. Х., 2000. 9. Ануфрієв М.І. Основні напрями кадрового забезпечення органів внутрішніх справ України: організаційно-

правовий аспект. Х., 2001. 10. Матюхіна Н.П. Поліція Великобританії: сучасні тенденції розвитку та управління. Х., 2001. 11. Венедиктов В.С., Іншин М.І. та ін. Організаційно-правові засади професійної підготовки персоналу органів внутрішніх справ України. Х., 2003. 12. Петков С.В. Ефективний менеджмент в органах внутрішніх справ. Сімферополь, 2004.

Надійшла до редколегії 15.04.05

В.Ю. Гаруст

ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ КОНТРОЛЮ В СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

Сплата податків передбачає охоплення всієї фінансово-господарської діяльності підприємства. Тому під контроль підпадають кількісні та якісні показники діяльності суб'єктів підприємства. З погляду комплексного проведення податкового контролю виділяють сім сфер діяльності: реалізація товарів, виконання робіт, надання послуг; сфера обігу та система ціноутворення; розрахунково-платіжна сфера; дотримання пропорцій відтворення ресурсів; використання майна, амортизація основних засобів, нематеріальних активів, швидкозношуваних предметів і стан обігових коштів; матеріальне стимулювання праці робітників; прибуток і позареалізаційні фінансові операції.

Проблеми визначення поняття податкового контролю, з'ясування його змісту та призначення були предметом досліджень багатьох вчених, зокрема Т.С. Воїнової, П.Т. Геги, Є.В. Калюги, М.П. Кучерявенка, Я.В. Литвиненка, Н.Ю. Пришви, Ю.О. Самури, Т.В. Сараскіної та інших. Не дивлячись на інтенсивність та широкий спектр досліджень, присвячених різним аспектам податкового контролю та проблемам, що тісно пов'язані з цією сферою діяльності, багато питань в означеній сфері залишаються дискусійними. Означена проблематика визначена однією із пріоритетних в Стратегічному плані розвитку державної податкової служби України на період до 2013 р. [1].

Загалом податковий контроль пронизує як по горизонталі, так і по вертикалі всю податкову систему на всіх рівнях. Головною вимогою є те, що кошти, які він приносить державі, повинні бути значно більшими, ніж витрати на його проведення. Здебільшого усе навпаки: ефект незначний, а на перевірки витрачаються значні кошти.

Обов'язок сплати податку для платника по деяких платежах закінчується його внесенням, але цілий ряд платежів підлягає детальному контролю податкових органів, і сам по собі факт їх внесення ще не означає виконання податкового зобов'язання. При цьому в механізмі справляння податків слід розрізняти обов'язкові і факультативні елементи. Обчислення і сплата податків, облік платежів, контроль за сплатою податків є обов'язковими елементами механізму справляння податків. Щоправда, на сьогоднішній день як недолік права реалізації слід відмітити те, що ні облік, ні контролем не охоплені всі сто відсотків платників податків, але